

בטיחות וגיהות במשק החי

בטיחות בעבודה בדיר הצאן

מאת: ד"ר חיים ליבוביץ ומוטי קצנלבוגן
שה"מ - משרד החקלאות

המוסד לבטיחות ולגיהות
מחלקת הוצאה לאור
מאי 2008

קוד: א-079/3

פרסום זה הופק במימון קרן 'מנוף' המוסד לביטוח לאומי

© כל הזכויות שמורות

למוסד לביטוח ולגיהות - מחלקת הוצאה לאור
אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם,
לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או
אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני אחר -
כל חלק שהוא מהחומר שבחברת זו
אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

המידע בחוברת עדכני ליום הדפסתה

החוברת נועדה למסור מידע לקורא בתחומים
שבהם עוסק הפרסום, ואיננה תחליף לחוות
דעת מקצועית לגבי מקרים פרטיים.
כל בעיה או שאלה מקצועית, הקשורות במקרה
פרטי - יש לבחון, לגופו של עניין, עם מומחה בתחום.

4	סיכונים בעבודה
4	גורמי הסיכון העיקריים
4	מניעת סיכונים וכללי זהירות
4	סיכוני בטיחות
5	מניעה וצמצום הסיכונים
5	ציוד
5	טרקטורים
5	עגלה לחלוקת מזון ("סלף")
6	מאווררים
6	חשמל
7	חומרים מסוכנים
7	חומרי ניקוי וחיטוי
7	חומרי הדברה
8	תרופות וטרינריות
8	תוספי מזון
8	חומרי מזון באכסון, ערימות גרעינים, עירומי קש ושחת
8	מישטחי עבודה במרכז מזון, בסככות הצאן ובמכוני החליבה
9	דרכים, תעלות, מעברי מים, מיתקני טיפול בזבל ושפכים
9	מיתקני חשמל
9	רעש
9	בטיחות ביולוגית והתגוננות בפני גורמי זיהום בעדר
9	בידוד בעלי החיים
10	חצר גידול גדיים וטלאים יונקים ("יונקיה")
10	עמידות
11	הגיינה אישית
11	מכון החליבה
11	הסיכונים העיקריים
11	אמצעי הבטיחות וכללי הבטיחות
11	הטיפול בבעלי החיים
12	סיכוני חשמל
12	מניעת מעידות והחלקות
12	עבודה במקום לח ורטוב
12	חומרים כימיים
12	סיכוני מחלות וזיהומים ביולוגיים

בטיחות בעבודה בדיר הצאן

בישראל קיימים כ-550 משקי גידול צאן במגזר היהודי, המתפלגים ל-150 משקי גידול צאן לחלב, ו-400 משקי גידול צאן לבשר. במגזר הערבי קיימים 550 משקי גידול נוספים, ועוד כ-1,300 עדרים בפזורה הבדואית. סך הכל קיימים כ-2,400 משקי גידול (עדרים) של צאן. ענף הצאן מתחלק לשני ענפי גידול: כבשים ועזים. במגזר היהודי 150 מגדלים של כבשים ו-25 מגדלי עזים, וכן כ-100 מגדלים של כבשים לבשר, ועוד כ-300 משקים במגזר המיעוטים ובחוות פרטיות. בישובי המיעוטים ישנם 100 מגדלים של כבשים לבשר ועוד 40 מגדלים של עזים לבשר. בפזורה הבדואית קיימים 200 מגדלים של כבשים ו-20 מגדלי עזים.

סיכונים בעבודה

העבודה כרוכה בסיכונים בטיחות רבים ובסיכון למחלות מקצוע הנובעות ממיגוון העבודות השונות כגון: מיכון בדירים, מכוונת חקלאיות וטרקטורים, חשיפה להפרשות הצאן, מחלות מדבקות, זיהומים ביולוגיים וסיכונים גיהות שונים. העבודה בדירים מתבצעת בכל עונות השנה בכל יום וכמעט 24 שעות ביממה. סוגי העבודות המתבצעות בדיר רבות ומגוונות, כגון: זריקות וטיפולים וטרינריים שונים, טילוף, העברת עדרי הצאן ממקום למקום וכו'. העבודה מתבצעת באתרים בעלי אופי שונה אחד ממשנהו (מכון חליבה, סככות גידול ומרכז מזון, אתרי מרעה טבעי) וכן בסוגים רבים של ציוד, שונה בכל אתר. עקב המגע הצמוד עם בעלי החיים והציוד והתדירות הגבוהה של מגע זה נוצרים סיכונים שונים.

גורמי הסיכון העיקריים

- בעלי החיים: עזים, כבשים, תיישים בוגרים וטלאים בגילאים שונים;
- ציוד: טרקטורים, עגלות, מיכון חליבה, משאבות, מדחסים, מאווררים וכו';
- חומרים מסוכנים: חומרי ניקוי, חומרי הדברה, תרופות וטרינריות, תוספי מזון;
- חומרי מזון באחסון: ערימות גרעינים, עירומי קש ושחת;
- מישטחי עבודה: במרכז מזון, בסככות הדירים ובמכון החליבה;
- דרכים, תעלות, מעברי מים, מיתקני טיפול בזבל ושפכים;
- מיתקני חשמל שונים;
- רעש (שמקורו בטרקטורים, במשאבות מכון החליבה וממכוונת שונות).

מניעת סיכונים וכללי זהירות

הצאן - עזים וכבשים ככלל - הן חיות עדר אשר נבהלות בקלות מכל שינוי פתאומי בסביבתן ובדרך כלל אינן תוקפניות.

סיכונים בטיחות

הסיכונים העיקריים לבטיחות נובעים מ:

● בעלי החיים

- המשקל הכבד של הצאן, בעיקר כבשים מבכירות, בהריון ו/או לפני המלטות (150-200 ק"ג לכבשה בוגרת), יוצר את הסיכון העיקרי לעובד - מעיכה כנגד קיר או גדר או מעיכת כף הרגל בדריכה של בעל החיים.

- התנהגות בעלי החיים: בעיטות נגיחות וכו'. זה קורה בדרך כלל כאשר הצאן נתון בלחץ עקב קשירה בסגר, הולכה תוך צעקות ומכות, טיפול וטרינרי, העמסה למשאית, הולכה למשקל או לרמפה. ✓ יש לרסן את הצאן בזמן העלייה ל"קרוסלה" ולוודא שהכבשים עומדות בשקט.

מניעה וצמצום הסיכונים

ע"י התנהגות שקטה בזמן הטיפול והולכה של הצאן ללא צעקות ומכות. כך ניתן להפחית את הלחץ שבו נתון בעל החיים.

ציוד

הציוד כולל: טרקטורים, עגלות, מיכון חליבה, משאבות, מדחסים, מאווררים וכו'.

טרקטורים

יש למלא אחר ההנחיות המקובלות ולוודא כי מפעיל הטרקטור הוא בעל רישיון נהיגה, ובטרקטור קיים תא מפעיל תקני.

PTO להנעת עגלה נגררת לפיזור מזון עם אבטחה כוללת: כיסוי מעל מעביר הכוח ואבטחת השרשרת למניעת שמיטה של היצול

כדי למנוע הפעלת מלגזות וטרקטורים ע"י אנשים לא מורשים – יש להשאירם תמיד נעולים. כאשר משאירים כלי ללא נהג במהלך העבודה, אין להשאיר את המפתח במתג ההצתה

עגלה לחלוקת מזון ("סלף")

- עגלה כזאת קיימת ב-2 צורות בסיסיות:
- נגררת ומופעלת על ידי טרקטור;
  - מונעת עצמית (ומכאן שמה: "self" - "עצמית").

דרישות התעבורה: עגלת ההזנה לרפת ולדיר ("סלף") מוגדרת בתקנות התעבורה כ"מכונה (חקלאית) ניידת", ועל כן יש להוציא עבורה רשיון רכב (רשיון ציוד הנדסי) והיא צריכה להיות רשומה באגף ציוד הנדסי במשרד התחבורה.

יש לוודא כי הונפק לה מספר רישוי שחור עם 5 ספרות לבנות (מספר מע"צ).

פיזור המזון באמצעות עגלה נגררת

עגלת חלוקת המזון מונעת עצמית ("סלף") – מראה כללי

הנוהג בה חייב ברשיון נהיגה בר תוקף לפי תקנות התעבורה החדשות (שהתפרסמו בתאריך 27.7.05) ולפי התנאים הבאים:

אם משקלה הכולל של המכונה הניידת האופנית (המשקל הכולל רשום ברשיון הצמ"ה ובהוראות היצרן ובכל מקרה ניתן לשקול אותה כאשר היא עמוסה על משקל גשר) עולה על 15 טון - חייב הנוהג בה ברשיון נהיגה מדרגה 13 (רשיון נהיגה לרכב מסחרי שמשקלו הכולל עולה על 15 טון או דרגת רשיון 03 ותוספת 140). לפיכך, יש לוודא בקפדנות את משקלה הכולל של המכונה טרם קביעת סוג רשיון הנהיגה המתאים, כדי לעמוד בדרישות התקנות וכדי לא להסתבך עם הביטוח לאחר אירוע תאונתי (חלילה וחס). יש לשים לב ולהקפיד: רשיון נהיגה לטרקטור, איננו מספיק יותר!

אחת הבעיות החמורות בהפעלתה של הסלף היא שדה הראייה בנסיעה לאחור ולכל אורך צידה הימני. לכן, מחובתו של ממונה בטיחות לידע את המפעילים ואת המעביד להקפיד על:

- תקינות זמזום הנסיעה לאחור;
  - פנסי נסיעה לאחור חזקים ויעילים;
  - פנס מהבהב כתום;
  - מראות תקינות ונקיות באופן קבוע;
  - סביבת עבודה משולטת היטב המזהירה מפני תנועתה של הסלף ובמיוחד ליד ערימות התחמיץ.
- הבעלים חייבים לרכוש פוליסת ביטוח חובה (לכל הפחות).
הבעלים חייבים לערוך מבחן שנתי (טסט) כחוק (מידי שנתיים לפחות), בשטח ה"מפעל" בידי מכונאי מוסמך מטעם מוסד מורשה לטרקטורים ולמכונות ניידות.
ה"סלף" הוא כלי רכב מסוכן המשמש במקום העבודה, ולכן המעביד חייב לדאוג ש -
- כל מפעיל יקבל הדרכה יסודית לגבי בדיקת הסלף טרם התחלת העבודה, וכן נוהלי עבודה בטוחים;
  - המפעילים יקבלו הדרכה בנוגע לסיכונים הנובעים מהפעלת הכלי במקום, בהתאם לדרישות חוק ארגון הפיקוח על העבודה ותקנותיו - "מסירת מידע והדרכת עובדים".
- על המעביד חלה גם חובה לרענן את המידע שנמסר לעובדים המפעילים את הסלף בכל שנה. אפשר לרענן את הוראות הבטיחות לעבודה בסלף במסגרת רענון הוראות הבטיחות השנתי לכל עובדי הדיר.

מאוררים

הסיכון העיקרי במאוררים המותקנים בסככות הצאן הוא פגיעת להבי המאורר באדם או בצאן. מניעת הסיכונים:

- ✓ יש להתקין את המאוררים בגובה שאינו מאפשר מגע עם הצאן גם כאשר הכבשה מתרוממת, ובגובה מעל גובה אדם וציוד המופעל בדיר.
- ✓ מעל המאורר חייבת להימצא רשת הגנה.

מאוררים לצינון יהיו מעל להישג ידו של אדם ומוגנים ברשת

חשמל

כל המערכות חייבות להיות מבודדות ומוגנות מפני רטיבות בהתאם לתקנים הרלוונטיים.

לוח חשמל להפעלת מיתקנים בדיר

חומרים מסוכנים

- בדיר נעשה שימוש בחומרי ניקוי, חומרי הדברה, תרופות וטרינריות ותוספי מזון.
- ✓ לגבי **חומרי ניקוי, חומרי הדברה, תרופות וטרינריות, תוספי מזון** - הסיכונים ודרכי מניעתם מפורטים על גבי האריזות. יש לקרוא בעיון את הוראות והתוויות הבטיחות והזהירות המופיעות על גבי האריזות.
  - ✓ יש לוודא כי **חומרי הריסוס החיצוניים** (כנגד טפילים) אינם מאוחסנים ליד חומרים אחרים, בעיקר לא ליד תוספי המזון.
  - ✓ תרופות וטרינריות יש לאחסן בארגז או בארון סגורים ונעולים.

אין להשליך אריזות ריקות של תרופות בשטח

אין להשאיר תרופות וטרינריות ללא השגחה

חומרי ניקוי וחיטוי:

- כל חומרי הניקוי הם בעלי פוטנציאל לפגיעה באדם, כאשר השימוש נעשה שלא על פי הוראות היצרן או בצורה לא זהירה, וכן בתנאי אחסון לא מתאימים.
- ✓ יש להשתמש בחומרים על פי הוראות היצרן (מינון מדויק של החומרים לשימוש) וכן יש להשתמש באמצעי הגנה מתאימים (משקפי מגן, כפפות, מסיכות מתאימות וכו').
  - ✓ יש להימנע מאחסון משותף של דטרגנטים אשר עלולה להיווצר ביניהם ריאקציה כימית כגון חומצות ובסיסים.
  - ✓ יש להציב את כלי הקיבול של החומרים במקום יציב ומוגן כך שהמיכל לא ייפגע או יפול, או שתיגרם דליפה של חומר לסביבה.
  - ✓ בכל אתר אחסון של חומרי ניקוי יש להציב שילוט אזהרה והוראות שימוש בחומרים השונים.

חומרי הדברה:

- בעדרי הצאן ובאתרים אחרים נמצאים חומרי הדברה שונים, המשמשים להדברת טפילים שונים על בעלי החיים או בסביבתם, וחומרים להדברת מכרסמים. החומרים הללו הם רעילים ומכאן הסכנה הרבה הטמונה בהם -
- סכנה למשתמש בשימוש לא זהיר, שלא על פי הוראות היצרן;
  - סכנה לבעלי החיים בגלל שימוש מוטעה (זיהוי מוטעה של החומר) או שימוש בריכוזים לא נכונים, שלא על פי הוראות היצרן.
  - ✓ יש לאחסן חומרי הדברה במחסן ייעודי, נעול ומשולט בהתאם.
  - ✓ השימוש בחומרים רק על פי הוראות היצרן.
  - ✓ במשקים גדולים ימונה אדם אחד, בעל הכשרה מתאימה, שכל נושא ההדברה יהיה בתחום אחריותו.
  - ✓ מומלץ כי יצרני חומרי ההדברה ישתמשו בצבעים אחידים וזהים לאריזות של חומרים זהים.

תרופות וטרינריות:

הסיכונים בתחום זה הם שימוש לא נכון בתרופות לבעלי החיים - מינון לא נכון, תרופות שפג תוקפן וערבוב של תרופות הומניות עם תרופות לשימוש וטרינרי.

תוספי מזון:

תוספי מזון משמשים לשיפור נצילות מזון או לשימור מזון. הסיכונים הם בשימוש במינון יתר שלא על פי ההמלצות, או במתן תוסף לבעלי החיים שהוא איננו מיועד עבורם, כגון: מזרז גדילה המיועד לפיטום טלאים שניתן לכבשים חולבות.

- ✓ יש לסמן בבירור על גבי האריזות לאיזה בעל חיים מיועד החומר.
- ✓ יש לאחסן בנפרד מחומרים אחרים.
- ✓ יש להציב שילוט הסברה טוב לגבי אופן השימוש והמינון.

חומרי מזון באחסון, ערימות גרעינים, עירומי קש ושחת:

הסיכונים:

- נפילה של "בלות" במתבן בעת הסידור במתבן או לאחר מכן, בזמן האחסון או בהוצאת בלות מהמתבן לשימוש שוטף.
- התמוטטות של ערימות גרעינים (ילדים מוצאים את ערימות הגרעינים כמקום משחק מועדף).
- ✓ יש למגן את הטרקטורים עפ"י דרישות החוק.
- ✓ יש למנוע נוכחות של בני אדם בקירבת אזור הפעולה, כך שלא ייפגעו במקרה של נפילת "בלה" של קש או שחת.
- ✓ יש למנוע גישה לערימות גרעינים או חומרים אחרים בערימות, במיוחד לגבי ילדים, ע"י סגירת התאים והצבת שילוט אזהרה מתאים.
- ✓ תערובות המזון המוכן מאוחסנות במיכלים גבוהים (הסולם הקבוע המשמש לטיפוס אל ראש המיכל צריך להיות מצויד בכלוב מגן החל מהקטע שמעל 2 מ' מהקרקע).

סילו עם סולם קבוע לטיפוס. חסר כלוב מגן למניעת נפילה מגובה

מישטחי עבודה במרכז מזון, בסככות הצאן ובמכוני החליבה:

הסיכונים:

- החלקה על גבי מישטחים רטובים וחלקלקים (מים או זבל);
- פגיעה מפניות חדות וכו';
- ✓ יש להקפיד על מישטחי רצפה מחוספסים במכון החליבה ובסככות;
- ✓ יש להקפיד על שימוש במגפיים/נעליים בטיחותיות עם סוליות מונעות החלקה;
- ✓ תכנון מבנים ללא מיפגעי פינות חדות וסילוק מיפגעים קיימים.

דרכים, תעלות, מעברי מים, מיתקני טיפול בזבל ובשפכים:

הסיכונים: החלקה ונפילה לתוך מקומות נמוכים כאלה ברכב, בטרקטור או של הולכי רגל ובעלי חיים. ✓ יש לגדר את המקומות המועדים לנפילה בגידור מתאים ולהציב שילוט בהתאם.

מיתקני חשמל

הסיכונים: התחשמלות ממכשירי חשמל, מנועים וקווי מתח בין מבנים ובתוכם, ציוד פגום, כבלים חשופים, עבודה ללא מימסר פחת מתאים.

✓ טיפול ותחזוקה של מערכות החשמל יבוצעו על פי הנדרש בחוק ובתקנות הבטיחות בעבודה.

✓ יש לוודא שכל המערכות מוגנות מפני רטיבות על פי התקנים הרלוונטיים.

רעש:

הסיכונים: רעשים מהפעלת טרקטורים ומכונות חקלאיות, מציוד חליבה מדחסים וכו'.

✓ צמצום הרעש מכלי העבודה עצמו, הקפדה על מפלטים תקינים.

✓ במכון החליבה: התקנת קווי השתקה למפעמים (פולסטורים) התקנת מפלטים בולמי רעשים למשאבות ואקום.

✓ הגנה על האוזניים באמצעות אוזניות או אטמים מתאימים.

בטיחות ביולוגית והתגוננות בפני גורמי זיהום בעדר

בטיחות ביולוגית היא כלל הצעדים הננקטים למניעת חדירה של גורמי סיכון לבריאות העדר לתוך אוכלוסייה/עדר נקיים מן המחלה, ולמניעת הפצתם בעדר. ניתן ליישם בטיחות ביולוגית בכל דיר ללא השקעה כספית גדולה. פוטנציאל החיסכון הכלכלי הטמון בה רב מאוד.

נדרש תכנון לקביעת תכנית לבטיחות ביולוגית. יש להיצמד לתכנית שנקבעה, תוך בחינה מתמדת של הנהלים שנקבעו - לצורך שיפור וצבירת ידע חדש.

האיום הגדול לחדירת מחלה לעדר נובע מכניסה של בעלי חיים חולים/נשאים וציוד מזוהם.

גורמי הסיכון להעברת מחלות:

המחלה	דרכי העברה
כלבת	חיות בר, חיות בית
פה וטלפיים	בע"ח, אנשים, ציוד, רכב, רוח
אבעבועות צאן	בע"ח, ציוד, חרקים
ברוצלה	בע"ח, מזון
ליסטריה	מזון (תחמיצים), שתן
בוטוליזם	מזון, גופות בע"ח
מיקופלסמה	בע"ח, אנשים, ציוד, רכב

בידוד בעלי החיים:

הפעולות המומלצות לביצוע ברכישת בעלי חיים חדשים:

- רכישה ממקור אחד ולא ממספר מקורות;
- בדיקת היסטוריה של משק המקור - מידע מהשירותים הווטרינריים (משו"ט), לשכה, רופא מטפל, מעבדות האיגוד הישראלי לצאן. (אל"ה);
- רכישת בעלי חיים צעירים;
- בדיקת בריאות לבעלי החיים החדשים תוך התייעצות עם הווטרינר המטפל (בדיקה פיזיקלית, בדיקות מעבדה);

- בידוד בעלי החיים עם הגעתם לעדר למשך 30 יום - בתקופה זו ניתן לאתר מחלות אקוטיות חבויות;
- בידוד בעלי חיים חדשים רצוי בחצר/מבנה נפרדים המרוחקים מן הדיר. אם לא ניתן - לפחות תא נפרד ומניעת אפשרות של יצירת מגע בין בעלי חיים שכנים;
- שילוט המציין "בידוד";
- כלים, ציוד, שקתות ואבוסים נפרדים;
- ביגוד נפרד, חיטוי מגפיים לעובדים;
- בידוד בעלי חיים חולים בעדר - תמיד;
- ניטור מתמיד;
- בידוד שטח הדיר:
  - גדר היקפית + שילוט + שער;
  - כניסה מבוקרת של רכבים ואנשים;
  - סיווג האנשים לפי דרגות סיכון וקביעת "קוד לבוש";
  - אזור חניה/פריקה לרכבים;
  - ניקוי גלגלי רכבים + חיטוי.

מיתקן הברשה לניקוי הנעליים לפני כניסה ל"יונקיה"

חצר גידול גדיים וטלאים יונקים ("יונקיה")

בעת רכישת מקנה חדש וצעיר ישנם סיכויים רבים לחדירה של גורמי זיהום ביולוגיים לעדר.

את הגדיים והטלאים הצעירים ("בני יומם") מגדלים, לאחר המלטה או רכישה, בחצר נפרדת - יונקיה - במשך כ-30 יום זאת כדי למנוע העברת מחלות והדבקה במחלות. בעבודה במיתקן הבידוד (יונקיה) קיימים סיכונים אופייניים כמו החלקות, מעידות, פגיעות במהלך שינוע וחלוקת החלב ותוספי המזון, וכן סיכונים הידבקות במחלות ובגורמי זיהום ביולוגיים אשר קיימים בקרב הגדיים והטלאים הצעירים, כגון 'קדחת Q' או טולרמיה, המועברים דרך הקולוסטרום שבחלב הצאן.

את נעלי העובדים והמבקרים ביונקיה יש לעטוף בשקיות פוליאאתילן כדי למנוע העברת גורמי זיהום מבחוץ

עמידות:

כל פעולה שבה נוקט המגדל המשפרת את עמידותו של בעל החיים בפני מחלה:

- פעולות מימשקיות -
- תנאי מימשק נאותים המקטינים סטרס (מניעת צפיפות, שטחי צל, מרבץ יבש, הזנה מאוזנת);
- פעולות רפואיות - חיסונים, טיפול מונע לטפילים;
- ניטור.

הגיינה אישית:

פגרים של בעלי חיים יש לפנות רק עם לבוש מגן הכולל כפפות ונשמית. את הפגר יש לפנות בתוך שקית אטומה למיתקן ייעודי לפינוי פגרי בעלי חיים

חומר אורגני ("זבל") משמש מצע גידול מצוין לגורמי מחלות ומשפר את כושר הישרדותם בסביבה. לכן:

- ✓ יש לשים דגש על סילוק זבל, שאריות מזון וגופות בעלי חיים.
- ✓ שימוש בחומרי ניקוי וחיטוי במקומות הנדרשים - שקתות, חצר המלטה, מכון חליבה.
- ✓ לבוש העובדים - יש להקפיד על הפרדה בין בגדי העבודה, סרבליים, סינרים וכד'.

מכון החליבה

הסיכונים העיקריים:

- כבשים מבוהלות עקב התנהגותו של החולב (כגון: זירוז במכות, חליבה לא שקטה ועוד);
- סיכוני חשמל;
- סיכוני מעידות והחלקות;
- רטיבות, לחות;
- חומצות, חומרי חיטוי וניקוי;
- מחלות מידבקות וזיהומים ביולוגיים.

אמצעי הבטיחות וכללי הבטיחות

חיבור מיתקן החליבה אל עטיני הכבשה - רק בידיים מוגנות בכפפות מגן

חיטוי העטינים לפני החליבה - רק בידיים מוגנות בכפפות מגן

הטיפול בבעלי החיים

- ✓ אין להתיר כניסת אנשים שאינם מוסמכים לתחום מכון החליבה.
- ✓ הכנסת הכבשים לעמדות החליבה תיעשה דרך מעבר מובנה המוביל את הכבשים אל העמדות, מומלץ לבצע את העבודה כאשר עובד אחד מכוון מאחור ועובד אחד "מוביל" את החולבות לעמדת החליבה.
- ✓ לפני הרכבת מיתקן החליבה צריך לחטא את עטיני הצאן ביד, כדי למנוע העברת מחלות. הפעולה צריכה להתבצע בידיים מוגנות בכפפות מגן.
- ✓ יש לרסן את הכבשים באמצעות "מונע בעיטות" שמחד אינו מאפשר לכבשה לבעוט ומאידך לא מפריע לכבשה כאשר היא עומדת בשקט.

סיכוני חשמל

- ✓ בשל הצירוף של חשמל במיכון החליבה ובין רטיבות גבוהה - כל המיכון וגופי התאורה חייבים להיות מוגנים מפני לחות. מפסק המגן לזרם דלף ("מימסר הפחת") חייב להתאים לדרישות הנוגעות למיתקנים חקלאיים. שקעי הכוח חייבים להיות מוגנים מפני רטיבות ובמיקום גבוה.
- ✓ אסור להשתמש בכבלים מאריכים או במפצלים כלשהם.
- ✓ תיקון ותחזוקה של מיתקנים חשמליים ייעשו אך ורק על ידי חשמלאי מורשה.
- ✓ העבודה בכלים מיטלטלים חשמליים תעשה רק באמצעות ציוד תקין ושלם בעל בידוד כפול - כפי שמחייבות תקנות הבטיחות בחשמל.

רצפת מכון החליבה צריכה להיות נקיה מפֶּרֶש בעלי חיים ומזיהומים אחרים. יש להקפיד גם על נקיונם של פתחי הניקוז.

מניעת מעידות והחלקות

- בשל הצירוף של מים, חומרי ניקוי, דטרגנטים ושאריות זבל - קיימת סכנה להחלקות ומעידות.
- ✓ על העובדים להגיע לעבודה במגפיים בעלות סוליה המונעת החלקה או בנעליים המיועדות לעבודה בסביבה חלקקה ורטובה.
- ✓ יש לתת את הדעת כל העת על התנועה בתוך מכון החליבה ולשמור על רצפה נקייה משאריות פרש ושוליות מים.
- ✓ מומלץ לבצע חספוס של מיטטחי הרצפה או לצפות אותם בחומר מונע החלקה.

עבודה במקום לח ורטוב

- העבודה במכון החליבה מוגדרת כעבודה במקום לח ורטוב.
- ✓ חובה להגיע לעבודה בביגוד מתאים, לקיים תחלופת אוויר קבועה נאותה ולהימנע ככל האפשר משהייה שלא לצורך במכון עצמו.
- ✓ על העובדים לעבור בדיקות רפואיות תקופתיות, במועדים שנקבעו, בנושא תיפקודי ריאה כדי לשלול אפשרות של מחלות הנובעות מרטיבות ופגיעה בדרכי הנשימה העליונות.

חומרים כימיים

- ✓ חומרי הניקוי החיטוי והתרופות הווטרינריות יישמרו במקום סגור, משולט ונעול.
- ✓ לעובד שאינו מורשה בטיפול וטרינרי אסור לגעת בחומרים השונים, ולא לבצע הזרקות או טיפולים חודרניים בבעלי החיים (גם אם נתבקש על ידי הרופא הווטרינרי לסייע לו בעבודתו).

סיכוני מחלות וזיהומים ביולוגיים

- ניתן לנקוט בצעדי מניעה והגנה בסיסיים אשר עשויים להקטין את מידת הסיכון:
- ✓ אין לאכול ולשתות בסביבת העבודה. אין להכניס דברי מזון לאזורי העבודה. אכילה ושתייה יהיו אך ורק במקום מוסדר ונפרד.
- ✓ יש להקפיד על היגיינה אישית הכוללת נטילת ידיים במים חמים ובתמיסת סבון אנטי בקטריאלי.
- ✓ בתום יום העבודה יש להתקלח ולהשאיר את הבגדים המזוהמים במקום העבודה.
- ✓ עובד אשר חלה או איננו בקו הבריאות חייב להימנע ממגע ישיר עם בעלי החיים.